

Til:
Kommunal og forvaltningskomiteen

Oslo, den 14. oktober 2026

INNSPILL FRA SAFO - Stats- budsjettet for 2027

SAFOs visjon er full deltakelse og likestilling for funksjonshemmede og at funksjonshemmedes menneskerettigheter realiseres i Norge.

I Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2027, ber SAFO om følgende.

TILGANG TIL NØDVENDIGE TJENESTER I SELV-VALGT BOLIG, - Artikkel 19

Funksjonshemmede, har akkurat samme rett som alle andre til å velge bosted, og med hvem de vil bo. I dag nektes mange denne selvsagte retten, fordi kommunen nekter å yte omsorgstjenester i selvvalgt bolig. Situasjonen er særskilt alvorlig for utviklingshemmede fordi mange kommuner tvangsflytter disse, noen ganger for å slippe unna pårørende som kjemper for et godt liv for sine kjære.

SAFO ber om at forslaget til statsbudsjett for 2027 inkluderer virkemiddel som kan bidra til funksjonshemmedes selvstendighet med gode tjenester i selvvalgte boliger:

Kapitlene 575, 581 og 760 – SAFO sitt forslag til tiltak for et selvstendig liv – CRPD Art. 19

SAFO arbeider for å realisere funksjonshemmedes rett til å leve og bo selvstendig, i pakt med CRPD artikkel 19 – BO DER MAN VIL, MED TILGANG TIL NØDVENDIGE TJENESTER.

Utviklingshemmedes bosituasjon¹

- **Bofellesskapenes størrelse har fortsatt å øke.** I 1990-årene var grensen satt til 4-5 beboere. Snittet på bofellesskap etablert de siste ti årene er på ni beboere.

¹ Fra rapporten «Utviklingshemmedes bosituasjon 2021 – Jan Tøssebro og Christian Wendelborg, i samarbeid med Ingrid H. Hermstad, Anna Kittelsaa, Melina Røe og Sigrid Wik – NTNU Samfunnsforskning (sidene v-viii)

SAFO er en paraplyorganisasjon for Norges Handikapforbund (NHF), Norsk Forbund for Utviklingshemmede (NFU), Norges Handikapforbunds Ungdom (NHFU), Angstforeningen og Foreningen Norges Døvblinde (FNDB).

Vår felles visjon er likeverd og likestilling for mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Organisasjonene samarbeider om å gjøre FN-konvensjonen om rettighetene for mennesker med nedsatt funksjonsevne til en realitet i Norge.

- **Bofellesskap med fellesareal dominerer.** Dette er stort sett bofellesskap der beboeren leier av kommunen.
- **Mange boliger er ikke vanlige boliger i et ordinært bomiljø.** Andelen av boliger som ligger i «omsorgsområder» har vært synkende, mens andelen bygg som stikker seg ut i nabolaget øker.
- **Det er et stort etterslep på vedlikehold i kommunalt eide bofellesskap,** selv om leilighetene i dag er stort sett av en størrelse og standard som er i pakt med retningslinjene fra 90-årene.
- **De som leier av kommunen, har liten innflytelse over bosted.** Kommunen bestemmer, og personen får valget «take it or leave it».
- **Mangel på tilbud gjør at mange bor lenger hjemme.** 20% av voksne utviklingshemmede bor hos familien. Det anslås å være en underdekning på 2000 boenheter nasjonalt.
- **Lav eierandel, flere ønsker å eie.** Eierandelen blant utviklingshemmede er rundt 25% blant alle, men en del lavere blant de som mottar helse- og omsorgstjenester
- **Boligøkonomien er forverret.** Husleien har doblet seg siden 2001 (faste priser), mens bostøtten som i 1991 var ansett som en viktig del av utviklingshemmedes totale økonomi, på det nærmeste er faset ut. I 1994 mottok rundt 85% bostøtte mens dette var redusert til godt under 20%.
- **Statlige virkemidler virker.** Kommunene signaliserer at boliger for utviklingshemmede tilpasses statlige finansieringsordninger. Nødvendig – tydelig presisering av hva er «for stort» og hva er «en vanlig bolig i et ordinært bomiljø».

Virkemidler i boligpolitikken

Kapittel 575, post 60 – Ressurskrevende tjenester

Da ressurskrevende tjenester ble innført i 2004, var innslagspunktet 700.000 (med 80% kompensasjon over dette). Utrechnet etter dagens priser (SSB – september 2026) ville det ha gitt et innslagspunkt på ca. 1.236.000 millioner kroner. Dette bør gjeninnføres.

- **Regjeringen bør legge frem et forslag som innebærer at ordningen med ressurskrevende tjenester i dagens priser gir kommunen tilsvarende økonomisk refusjon som da ordningen ble innført i 2004.**

Kapittel 581 – Post 70 – Bustøtte,

Funksjonshemmede flest har lavere inntekter og høyere utgifter enn andre. Mange har også behov for universelt utformede/tilrettelagte boliger. Det er dyrt. Dagens bostøtte innebærer begrenset hjelp for mange med behov for større, bedre og mer tilrettelagte boliger. Den reelle situasjonen er at effekten av bostøtten er redusert som sosialpolitisk virkemiddel i løpet av de par siste tiår.

Nærmere 90% av husstandene som mottar bostøtte, leier boligen de bor i. Vår gjennomgang av reelle husleiekostnader for nøkterne boliger i store byer i Norge viser at mulig bostøtte for personer med lave inntekter ikke bidrar med nødvendig tilskudd til livsopphold. Størrelsen på godkjente boutgifter for store byer/ pressområder må økes

EKSEMPEL på mulig bostøtte og netto for en person med ung ufør

Resultat

Husstand med ung ufør	
Antall personer i husstanden:	1
Antall barn i husstanden:	0
Samlet inntekt per måned: (?)	30 826
Husleie/felleskostnader per måned:	15 000
Oppvarming per måned: (?)	635
Sum boutgifter per måned:	15 635
Godkjente boutgifter: (?)	10 018
Trekk egenandel:	9 325
Dekningsprosent: (?)	73.7
Foreløpig beregnet bostøtte for oktober	511
Denne summen viser omtrent hvor mye bostøtte du kan få, basert på opplysningene du har lagt inn. Det er først når vi behandler søknaden din at vi kan vurdere om du har rett på bostøtte og hvor mye du kan få.	

Eksemplet over viser en enslig person med pensjon «ung ufør». Bostøtten er regnet ut fra en bolig med husleie 15.000 kroner/ måned i Oslo. Et søk på Finn i Oslo til max 15.000 i husleie i måneden for en leilighet med 1 soverom og minimum 40 kvadrat gir et resultat på 35 leiligheter – de fleste ikke tilgjengelige for rullestolbrukere. Etter skatt på ca. 5.400 kroner i måneden vil denne personen sitte igjen med ca. 10.300 pr. måned. Sifo-kalkulatoren regner ut behovet for en ung mann under 30 år til kroner 12.909 og kroner 12.599 for en ung kvinne. Underskuddet pr. måned beløper seg til godt og vel 2.000 kroner pr. måned.

- **Regjeringen bør legge frem et forslag som innebærer et skikkelig løft i bostøtten. Øvre grense for økning av godkjente boutgifter i store byer bør heves kraftig**

Kapittel 581 – Tidligere Post 75 – Tilskudd til etablering og tilpasning av bolig

Tilskuddet var tidligere en del av Husbankens portefølje for oppfølging, men ble i 2020 innlemmet i kommunenes rammetilskudd. Det innebærer manglende oppfølging, oversikt og kontroll over boligtilskuddet som virkemiddel for at vanskeligstilte kan etablere seg og ved behov få tilskudd til tilpasning av bolig.

- **Regjeringen bør legge frem et forslag til øremerking og tilbakeføring til Husbankens portefølje. Forslaget til statsbudsjettet for 2017 la til grunn en ramme på godt og vel 466 millioner. Dette beløpet bør indeksreguleres og tilbakeføres til Husbanken.**

Kapittel 581 – Tidligere Post 79 – Heistilskudd

Ifølge SSB sine tall pr 2024 er det fortsatt 391 536 boliger i blokker uten heis. Noen av de boligblokkene som får installert heis i etterkant, har de rimeligste boligene som er tilgjengelig for de gruppene som har lavest inntekt. Nye leiligheter i boligblokker som bygges med heis, er gjerne dyrere.

Det er bare et sted mellom 10 og 20 prosent av dagens boligmasse som er tilgjengelig for rullestolbrukere. Heistilskuddet var en billig måte å øke denne andelen på i et relativt raskt tempo. For 2022 var tilskudd per heis var 1,9 millioner kroner. Ett års kostnad for drift av én sykehjemsplass er på om lag 1,7 mill. kr. Hvis en person bor et år mindre på sykehjem, er en heis allerede spart inn

- **Regjeringen bør initiere en utredning av den samfunnsøkonomiske lønnsomheten av hvordan installasjon av heis i blokker der dette er mulig, kan bidra til utvidet tilbud i boligmarkedet, og at eldre kan bo hjemme i større deler av livet.**
- **Regjeringen bør innføre en modernisert versjon av heistilskudd i forbindelse med statsbudsjettet for 2027.**

Kapittel 760 – Post 63 – Investeringsstilskudd til heldøgns omsorgsboliger

Investeringsstilskuddet til heldøgns omsorgsplasser benyttes av kommunene for å investere i samlokaliserte boliger til grupper av funksjonshemmede. Husbankens veileder til tilskuddet sier at boenhetene i prosjektene ikke skal ha et institusjonslignende preg og at de bør være plassert i ordinære og gode bomiljøer. Det skal ikke lokaliseres for mange boenheter i hvert bygg, og ulike brukergrupper skal ikke samlokaliseres på en uheldig måte. Realitetene de senere årene viser at samlokalisering i store enheter brer om seg, og at anbefalingene ikke følges. Vi har behov for sterkere juridiske virkemidler

- **Regjeringen bør forskriftsfeste krav om at tilskuddet ikke kan bevilges til institusjonslignende boliger konkretisert med spesifiseringene som finnes i dagens veileder**

Med vennlig hilsen

Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner
Angstforeningen